

Senior High School

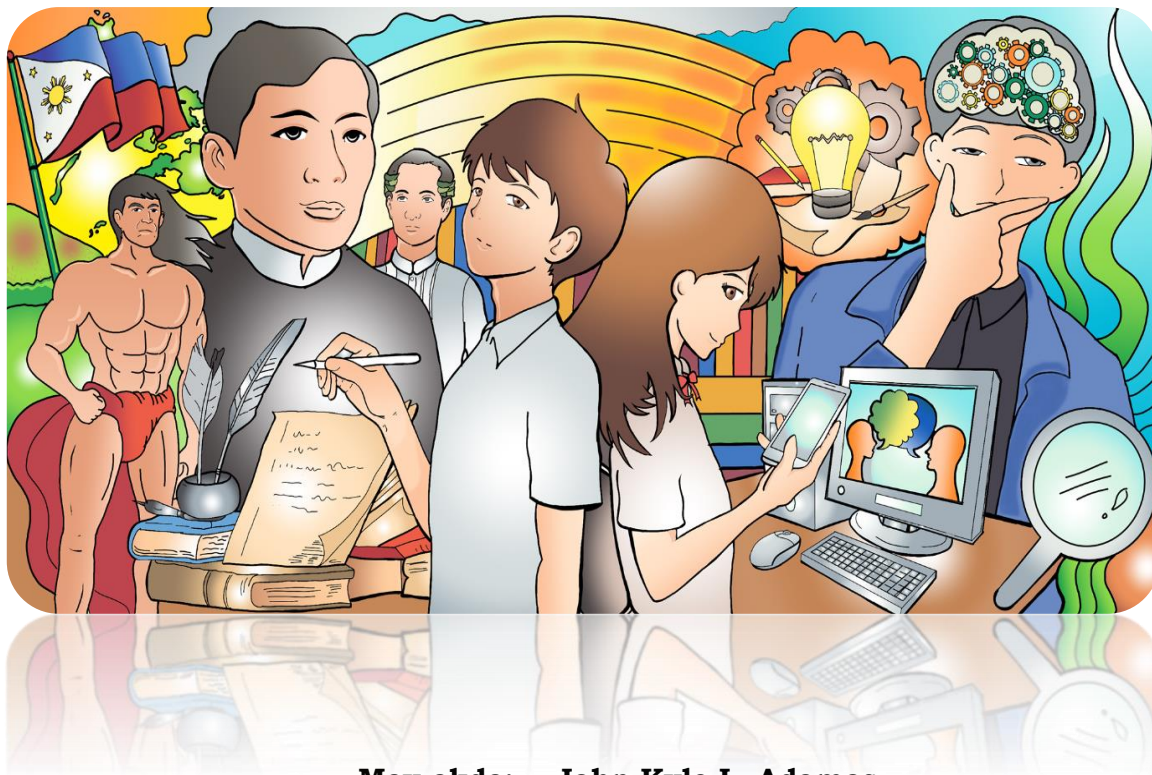
Department of Education
National Capital Region
SCHOOLS DIVISION OFFICE
MARIKINA CITY

FILIPINO

(Komunikasyon at Pananaliksik)

Ikalawang Markahan-Modyul 10:

**Pagpili ng mga Angkop na Salita at Paraan
ng Paggamit sa mga Usapan at Talakayan**

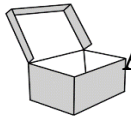

May-akda: John Kyle L. Adamos
Tagaguhit: Paolo N. Tardecilla

City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

**PAG-AARI NG PAMAHALAAN
HINDI IPINAGBIBILI**

Alamin

Ang modyul na ito ay binubuo lamang ng isang aralin.

- Aralin – Pagpili ng mga Angkop na Salita at Paraan ng Paggamit sa mga Usapan at Talakayan

Sa pag-aaral ng modyul na ito, inaasahang maisasagawa mo ang sumusunod:

- A. napagbabalik-aralan ang *register*/barayti ng wika at mga gamit ng wika; at
- B. napipili ang mga angkop na salita at paraan ng paggamit nito sa mga usapan o talakayan batay sa kausap, pinag-uusapan, lugar, panahon, layunin at grupong kinabibilangan

Subukin

Bago bago ka magpatuloy, isagawa ang gawaing ito. Salungguhitan ang wastong salita sa loob ng panaklong na bubuo sa bawat pahayag.

1. Lubos ang pasasalamat ng pangulo sa pakikiisa (**nang, ng**) bawat mamamayan sa programa ng pamahalaan.
2. Huwag nating hayaang maging (**sunod-sunuran, sunud-sunuran**) tayo sa mga maling gawi at baluktot na paniniwala.
3. (**Subukin, Subukan**) natin ang galing at diskarte ng ating mga kalahok para sa paligsahan ng MLBB 5V5 Battle.
4. Matapos ang pagsusulit ay kaagad na (**nagcompute, nag-compute**) ang aming guro ng aming grado para sa unang markahan.
5. Nang dumating ang guro ay kaagad niyang sinara ang (**pinto, pintuan**) upang tahimik na makapagsimula ang klase.

Aralin

Pagpili ng mga Angkop na Salita at Paraan ng Paggamit sa mga Usapan at Talakayan

Sa araling ito ay pag-aaralan mo ang pagpili ng mga angkop na salita at paraan ng paggamit sa mga usapan at talakayan ayon sa itinakdang pamantayan. Malilinang ito kung magagawa mo nang matapat ang mga gawain.

Balikan

Sa nakaraang aralin, natutuhan mo na maaaring magkaroon ng iba't ibang kahulugan ang isang salita batay sa kung saang larangan o disiplina ito ginamit. Ito ang tinatawag nating **register**.

Ngayon, magbalik-aral tayo tungkol sa *register*, barayti ng wika at mga gamit ng wika.

Hanapin sa komiks istrip ang mga halimbawa ng *register* na nagamit sa naturang usapan. Itala ito sa talahanayan sa ibaba at ibigay ang kahulugan nito. Tingnan ang halimbawa sa unang bilang.

SALITA	LARANG/ DISIPLINA	KAHULUGAN
1. enrollment	edukasyon	Tumutukoy sa pagpapatala ng mga magulang sa kanilang anak upang makapag-aral sa isang partikular na paaralan.
2.		
3.		
4.		
5.		

? Tuklasin

A. Panimula

Suriing mabuti ang ilan sa mga madalas na pagkakamali sa balarila na nakasanayan na ng mga Pilipino. Tingnan natin kung matutukoy mo kung aling salita o mga salita ang 'di angkop o 'di wastong nagamit sa mga sumusunod na pangungusap at kung anong tuntunin ang angkop dito.

1. Mahirap mag mahal ng isang taong hindi ka naman mahal.
2. Mayroong mga kabataan ang nakakalimutan na ang kahalagahan ng paggalang sa mga nakatatanda.
3. Mayroon raw siyang gustong isiwalat na lihim.
4. Huwag nating iwaglit sa ating isipan ang mga ala-ala ng kabayanihan ng ating mga frontliner sa panahon ng pandemiya.
5. Kilala ang mga taga-Marikina sa pagiging disiplinado, may mabuting panlasa at may kahusayan.

B. Pagbasa

USAP LANG

ni Christian Paul I. Camposano

I. USAPANG ML

"Tol, arat na, at baka mgalit si emat mo n'yan," yaya ni Lloyd sa kaibigang si Lester.

"Teka, pre, end lang namin 'to. Ala kaming wifi. Tsk. bigat ng kalaban, weak pa ng kakampi. Mga cancer! Bawas star na naman," mabilis na sagot ni Lester na naliligalig at mukhang naiinis.

"Ge, basta last na, nag-chat na kasi ermat mo e, baka mayari ka," babala ni Lloyd.

"E, ano ba sabi, pre? Pabasa nga." tugon ni Lester sa kaibigan. Iniabot ni Lloyd ang selpon sa kaibigan at ipinabasa ang chat.

SAN KNA? ANO ORS KPA UWI. WLA PA ULM.

MMLNGKE P BKA WLA N MBILI.

ANO B SCNESERT MO? ANO B YNG ASNMNT MO!?

“Yari nga ‘ko, pre. Magmimisa na naman sa bahay pagdating ko.” pabirong sabi ni Lester sa kaibigan habang di mapakali sa kinuupuan. “Uwi na ‘ko pre, AFK na lang. Bagsak Elite ako.” Dagdag niya nang may panghihinayang.

PAUWI N ‘KO, MA.

“HAHAHAHAHA...” malakas na halakahak ni Lloyd. “Anlaks mo na sana, ‘tol!”

II. USAPANG RAMPA

“Uy frend, anich ang feel mong kulay sa Hairora Boulevard ko, yung babagay sa byutams ko ha.” Tanong ni Catriona sa kaibigang si Danaya.

“Keri na ‘yan, atche, like mo ba kalbo? Hahaha...devatch? Charot!” Ang pabirong tugon ni Danaya. “

“Brenda ka? Pero truelee ba? Swangit na kasi, chararat na pati budams. Alam mo na, mayordoma. May rampa pa naman akich mamayang gabi. Pag na-Luz Valdez ang frend mo, ay! sayang ang anda. Mag-watchikola ka ha,” paliwanag at aya ni Catriona sa kaibigan.

“Anitch ang sey nila lava walk mo? Windangin mo sila! Wennie bells ‘yan— Floles. Operatita. Devah. Pak na ‘yan! Wrangler ka na rin sa rampa ha? Yun nga lang, Paputch. Hahaha...” birong muli ni Danaya.

“Mag-fly na nga aketch. Domo.”

C. Pag-unawa sa Binasa (Isulat ang sagot sa hiwalay na papel)

1. Paano ginamit ang wika sa pag-uusap sa dalawang magkaibang tagpo na binasa?
2. Sa iyong plagay, malaki ba ang tulong ng paggamit ng wika na naaayon sa kanyang kausap, sa pinag-uusapan, lugar panahon, layunin at grupong kinabibilangan?
3. Anong maaaring maging dulot ng isang pag-uusap kung hindi naaayon ang paggamit ng wika o salita ng dalawa o higit pang nag-uusap?
4. Magtala ng limang salita na ginamit sa unang Usapan at ibigay ang mga katumbas na kahulugan nito.
5. Magtala ng limang salita na ginamit sa ikalawang Usapan at ibigay ang katumbas na kahulugan nito.

Suriin

Ngayon ay pag-uusapan natin ang paksang aralin. Sa gawain sa bahagi ng **Subukin** at **Tuklasin** ay nakita na natin ang ilan sa mga salitang madalas na nagkakamali ng gamit ang mga Pilipino. Isa-isahin natin ito.

▪ **ng** at **nang**

Ang **ng** ay kataga na nagsisilbing tagapag-ugnay sa panuring at salitang binibigyang-turing (pang-angkop) o nag-uugnay sa isang pangngalan sa iba pang salita (pang-ukol)

Halimbawa:

- Kinikilala ang ating mga doktor at nars bilang bagong bayani.
- Pumunta ng silid-aklatan ang mag-aaral upang makakalap ng bagong impormasyon.

Ang **nang** naman ay ginagamit sa iba't ibang pagkakataon gaya ng mga sumusunod:

- Bilang panumbas sa “*when*” ng Ingles o kasingkahulugan ng **noong**
Halimbawa: Malapit na niyang maabot ang kanyang mga pangarap **nang** dumating ang hindi inaasahang problema.
- Bilang kasingkahulugan o pamalit sa katagang **upang** o **para**
Halimbawa: Kailangan nating magsumikap at magpunyagi **nang** maabot natin ang ating mga pangarap.
- Bilang panumbas sa pinagsamang **na** at **ng**
Halimbawa: Tapos **nang** magsalita ang panauhin kaya nangibabaw ang palakpakan ng mga nagsipagdalo.
- Bilang pantukoy sa pang-abay
Halimbawa: Tumaas **nang** sobra ang konsumo sa kuryente nang nagdaang tag-init kung kaya’t tumaas din sa bayarin sa buwang ito.
- Bilang pang-angkop sa mga salitang inuulit
Halimbawa: Pabilis **nang** pabilis ang pag-angat ng piso kontra dolyar dahil sa magandang takbo ng ekonomiya ng bansa.

▪ **subukin** at **subukan**

Ang **subukin** ay ginagamit upang maipahiwatig ang kagustuhan na gawin ang isang bagay, matikman, makilatis o masubok.

Halimbawa: Matapos ang masusing pag-aaral at pananaliksik, ngayon ay **susubukin** ang bisa ng bagong tuklas na gamot.

Ang **subukan** naman ang ginagamit kung nais maipakita o maipahiwatig ang pagmamamanman o paniniktik sa isang tao o bagay.

Halimbawa: **Subukan** natin kung maipapakita ng mga bata ang disiplina kahit wala ang kanilang guro.

▪ **pinto at pintuan**

Ang **pinto** ay tumutukoy sa kongkretong bagay na inilalapat sa puwang upang hindi ito mapagdaanan.

Halimbawa: Sinara ng amo ang **pinto** ng kulungan upang hindi makatakas ang alaga niyang aso.

Samantala, ang **pintuan** naman ay tumutukoy sa lugar na nagsisilbing lagusan o pasukan kung saan nakalagay ang pinto.

Halimbawa: Hinarangan niya ang **pintuan** upang hindi makalabas ang tinutugis nilang kawatan.

▪ **may at mayroon**

May ang ginagamit kapag ang susundan ay isang Pangngalan, Pandiwa, Pang-uri o Pang-abay at pantukoy na “mga”.

Halimbawa:

May anay ang nabili niyang aparador sa Japan Surplus.

May kumakain na sa aming mesa nang kami ay dumating.

May bagong biling damit ang nanay para sa kanyang anak.

May mabilis mag-isip sa inyo ng solusyon sa matematika.

May mga bagay talagang mahirap kalimutan.

Samantala, ang **mayroon** ay ginagamit kapag susunod na salita ay isang kataga, Panghalip Pano, Panghalip Pamatlig o Pang-abay na Panlunan

Halimbawa:

Mayroon daw bagong uso ngayon na kinahuhumalingan ng mga kabataan.

Mayroon siyang ibig ipahiwatig sa atin kaya niya nagawa ang mga bagay na ito.

Mayroon diyang iniwan para sa iyo ang iyong ama.

Mayroon ditong magaling gumuhit at nais ko siyang maging kinatawan ng pangkat para sa *Poster Making Contest*.

▪ **din at rin / daw at raw**

Ginagamit ang **din** at **daw** kapag ang susundang salita ay nagtatapos sa katinig maliban sa malapatinig na “w” at “y”.

Halimbawa:

Umaasa ang pangulo sa pakikiisa ng lahat at hiling **din** niya ang suporta ng kaniyang mga kapuwa lingkod-bayan.

Ginagamit naman ang **rin** at **raw** kapag ang susundang salita ay nagtatapos sa patinig at malapatinig na “w” at “y”.

Halimbawa:

Gusto **raw** niyang maging kabahagi ng pagbabago o reporma na inilalatag niya para sa ating mga magsasaka.

▪ **Paggamit ng gitling sa salita**

Ginagamit natin ang gitling sa mga sumusunod na pagkakataon:

1. Sa pagpapakita ng inuulit na salita, ganap man ito o parsyal
Halimbawa: Buhat ng mawala ang kanyang mga magulang, **araw-araw** siyang bumibisita sa himlayan ng mga ito.
2. Sa paghihiwalay ang katinig sa patinig
Halimbawa: Ang **pag-aaral** ang magsisilbing unang hakbang natin sa pag-abot ng ating mga pangarap.
3. Sa pagkakatang ang sinusundang salita ay banyaga o hiram na salita
Halimbawa: Ngayon pa lamang ay umpisahan na ninyong **mag-collect** ng mga sanggunian para sa gagawing pananaliksik.
4. Sa paghihiwalay ng numero sa oras o petsa
Halimbawa: Tuwing **Ika-12 ng Hunyo** ay ipinagdiriwang natin ang Araw ng Kalayaan at kasarinlan ng bansa.
5. Sa paghihiwalay ng sinusundang pangngalang Pantangi
Halimbawa: Tumulak na **pa-Marikina** ang parada ng mga nakikiisa sa kampanya kontra droga.

Pagyamanin

Ngayon naman ay palawakin natin ang iyong kaalaman sa pagsulat ng sanaysay gamit ang mga iyong natutuhan sa bahaging **Suriin**. Bumuo ng sanaysay ayon sa sumusunod na mga tuntunin:

1. Kinakailangan ang sanaysay ay nagpapakita ng mahalagang tungkulin ng pamahalaan sa kaniyang nasasakupan upang matiyak ang kaligtasan at magawa ang lahat upang makatulong sa mga nangangailangan.
2. Maaaring magsagawa ng panayam o pananaliksik ukol sa mga proyekto ng pamahalaan na naisakatuparan na nakatulong sa ating mga kababayan.
3. Ginagamitan ng sampung (15) kakayahang lingguwistiko na natutuhan sa bahagi ng pagtalakay. Salungguhitan ang mga ito.
4. Ito ay mamarkahan sa tulong ng rubriks.

Pamantayan	Puntos	Puna
Gumamit ng mga kakayahang lingguwistiko sa pagbuo ng sanaysay	15	
Nakapokus sa paksa ang isinulat na sanaysay at nakahihikayat o nakawiwiling basahin.	10	
Maayos ang pagkakasulat, wasto ang mga bantas, paggamit ng malaki at maliit na titik mula simula hanggang wakas	10	
Kabuoang Puntos	25	

Isaisip

City of Good Character

DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

Ang kakayahang lingguwistikong natalakay sa modyul na ito ay madalas nating hindi na napupuna sa mga pagkakataong nagagamit natin ito nang pasalita. Ngunit, kung tataglayin natin ang kakayahang ito ay mas magiging masinop ang ating pagbuo ng mga pang-akademikong komposisyon o sulatin. Nagiging bentahe rin ang pagsunod sa wastong gramatika upang mas madaling maunawaan ng tagapakinig o bumabasa ang ating nais ipahiwatig.

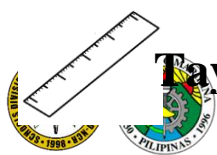

Isagawa

Sumipi o gumupit ng isang artikulo o lathalain mula sa pahayagan, *magazine* o mga *print ads* na nakasulat sa wikang Filipino. Basahin nang mabuti ang mga ito at suriin kung gumamit ba ito ng wastong gramatika.

Mamarkahan ang pagsusuri ayon sa pamantayan sa ibaba:

PAMANTAYAN	PUNTOS	PUNA NG GURO
PAGSUSURI (Maayos na nasuri ang artikulo at nailalapat ang natutuhang batas gramatikal)	15	
PALIWANAG (Maayos na natatalakay at nabibigyang-linaw ang mga nakitang kamalian sa sinuring artikulo)	10	
KAWASTUHANG GRAMATIKAL (Wasto ang pagbaybay at pagbuo ng mga salita/ pangungusap at gumamit ng angkop na bantas, malaking titik at iba pa)	10	
Kabuoang Puntos	25	

Tayahin

City of Good Character

DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

Ngayong naunawaan mo na ang ating aralin, susukatin natin ang iyong natutuhan. Pumili ng **ISA** sa mga sumusunod:

- a. Pumili ng isang *indie film*/dokumentaryo at suriin ito ayon sakawastuhan ng mga ginamit na mga salita sa naturang pelikula/ dokumentaryo.
- b. Manood ng isang *vlog* sa Youtube at suriin kung gumamit ba ang *vlogger* ng wastong mga salita.

Gamitin ang rubrik sa bahagi ng **ISAGAWA** sa modyul na ito.

Karagdagang Gawain

Lalo pang palawakin ang iyong kakayahan, sumulat ng dalawa (2) hanggang tatlong (3) talata na nagtatampok ng iyong saloobin at pananaw tungkol sa sumusunod na mga kontemporaryong isyu. Tiyaking nagtataglay ng kakayahang lingguwistiko at nasusunod ang wastong gramatika sa gagawing sulatin:

1. Agawan ng teritoryo sa West Philippine Sea
2. Pagsulong ng Anti-Terror Bill
3. Pagtugon ng pamahalaan sa krisis/pandemiya
4. Bagong normal sa edukasyon
5. Programang Balik-Probinsya ng Pamahalaan

Natutuwa ako sa iyong ipinakitang kagalingan at sigasig na matuto sa ating talakayan. Binabati kita!

Susi ng Pagwawasto
City of Good Character

DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE

Sagot sa Subukin	1. ng
2. sunud-sunuran	3. subukan
4. nag-compute	5. Pinto
Sagot sa Tuklasin	1. mag mahal
2. mayroong	3. raw
4. ala-ala	5. tiga-Marikina

Sanggunian

Peña E. Et al. 2017. Kanlungan 11A. Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino. Manila City: ELP Campus Journal Printing

Eugenio,G. Et al. 2016. Komunikasyon sa Akademikong Filipino (Filipino 1). Bulacan: EM-Anj Enterprises

Taylan, D. Et. al. Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino. Manila City: Rex Bookstore Inc.

Jocson, M. 2016. Komunikasyon Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino. Quezon City: Vibal Group Inc.

Bucu, A. 2016. Komunikasyon at Pananaliksik sa Wika at Kulturang Filipino. Antipolo City: Our Lady of Fatima University

Bumubuo sa Pagsulat ng Modyul

Manunulat: John Kyle L. Adamos (Guro, SNNHS)

Mga Editor: Gladys P. Rafols (Guro, FHS)

Christian Paul I. Camposano (Guro, CISSL)

Tagasuri-Panloob: Galcoso C. Alburo (EPS, Filipino)

Tagasuri-Panlabas:

Tagaguhit: Paolo N. Tardecilla (Guro, KNHS)

Tagalapat:

Tagapamahala:

Sheryll T. Gayola

Pangalawang Tagapamanihala

Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Tagapamanihala

Elisa O. Cerveza

Hepe – Curriculum Implementation Division

Pinunong Nanunuparan - Tanggapan ng Pangalawang
Tagapamanihala

Galcoso C. Alburo

Superbisor sa Filipino

Ivy Coney A. Gamatero

Superbisor sa LRMS

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Schools Division Office- Marikina City

Email Address: sdo.marikina@deped.gov.ph

191 Shoe Ave., Sta. Elena, Marikina City, 1800, Philippines

Telefax: (02) 682-2472 / 682-3989

City of Good Character
DISCIPLINE • GOOD TASTE • EXCELLENCE